

اشتغال؛ خواسته مردم از رئیس جمهور آینده

بیکاری با طلاق، اعتیاد، افزایش آسیب‌های اجتماعی، بیماری‌های روانی و اختلاف‌های خانوادگی رابطه مستقیم دارد

امین جلالوند / گروه جامعه

کمتر خانواده‌ای پیدامی‌شود که در آن فرد بیکاری وجود نداشته باشد. براساس آخرین اطلاعات مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری بین نیروی کار در ایران، ۱۲/۲ درصد در سال ۹۱ بوده است.

البته بسیاری از کارشناسان اقتصادی به این آمارها با دیده شک و تردید نگاه می‌کنند و معتقدند که آمارهای واقعی بیکاری در ایران، بسیار بالاتر از این حرف‌هاست.

پس از آن که طرح‌های اقتصادی در دولت‌های قبلی، همچون بنگاه‌های زودبازده و ایجاد سه میلیون شغل نتوانست در مقام عمل گرهی از مشکل بیکاری بگشاید، حالا با نیم‌نگاهی به دغدغه‌های واقعی مردم در آستانه یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، می‌توان با قاطعیت بیشتری گفت که هم‌اکنون مهم‌ترین مطالبه مردم از رئیس‌جمهور آینده ایران، ایجاد اشتغال و رفع معضل بیکاری است. با توجه به این که طی سال‌های اخیر، تلاش برای مقابله با بیکاری به یکی از شعارهای زیبای نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری تبدیل شده است، پرسشی که اینجا مطرح می‌شود این است که حالا نامزدهای فعلی چه برنامه‌های عملی برای رفع معضل بیکاری دارند و مهم‌ترین که این نامزدها تا چه میزان به بیکاری و تاثیرات مخرب اقتصادی و اجتماعی آن آگاهی و باور دارند؟

■ یارانه دادن، راه مبارزه با بیکاری نیست

عماد افروغ، جامعه‌شناس و عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس به جام‌جم می‌گوید: مساله بیکاری، فقط یک مساله اقتصادی نیست و نباید به بیکاری، صرفاً از بعد اقتصادی نگاه کرد؛ بلکه باید به پیامدهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی منقوله بیکاری هم توجه کنیم.

وی می‌افزاید: اشتغال فقط برای درآمدزایی نیست و افراد با وجود داشتن شغل، می‌توانند توانایی‌های خود را کشف کنند و مشکلات اقتصادی جامعه را نیز کاهش دهند. در عین حال معتقدم جامعه‌ای که فکری برای اشتغال مولد ندارد و بیکاری در آن موج برزند، جامعه‌ای ناسالم به حساب می‌آید.

این نماینده سابق مجلس شورای اسلامی با بیان این که یارانه دادن راه مقابله با بیکاری نیست، اضافه می‌کند: هیچ دولتی نمی‌تواند با شعار گفتن و یارانه دادن، به جنگ بیکاری برود و همین الان هم می‌بینید شعارهای مقابله با بیکاری بدون داشتن برنامه طی سال‌های اخیر جواب نداده است.

■ عدالت در تولید، درمان درد بیکاری

یکی از عمده مباحث اقتصادی که در بحث مقابله با بحران‌ها و ناآرامی‌های اقتصادی مطرح می‌شود، بحث عدالت در توزیع است؛ یعنی منابع تولیدی یک کشور به طرز عادلانه‌ای میان طبقات مختلف جامعه توزیع شود، اما افروغ بر این باور است که عدالت در توزیع کافی نیست و اگر می‌خواهیم با بیکاری مقابله

عملیاتی هست یا خیر؛ در واقع، نخبگان باید با روشنگری هایشان در این مقطع زمانی، راه را برای سوءاستفاده‌های احتمالی ببندند.

■ بی توجهی به آمایش سرزمینی مشاغل

براساس سند چشم‌انداز توسعه ایران به عنوان سند راهبردی کشور، هر ساله باید ۷۵۰ هزار شغل واقعی در کشور ایجاد شود. با وجود این که روی کاغذ، تاکنون توانسته‌ایم به این میزان اشتغال دست پیدا کنیم، اما واقعیت‌های عینی می‌گویند که دولت، اعطای هر گونه وام اشتغال را به‌منزله ایجاد شغل حساب کرده است؛ در حالی که بسیاری از این وام‌ها به هرز رفته و به ایجاد شغل منجر نشده است.

محمدابراهیم مداحی، کارشناس اقتصادی و عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام در گفت‌وگو با جام‌جم تأکید می‌کند: باید تعریف شغل عوض شود و لزوماً اعطای وام، به معنی ایجاد اشتغال نیست.

وی با بیان این که مشکل بیکاری در کشور ما به دو موضوع نبود فرهنگ کارآفرینی و توجه نکردن به آمایش سرزمینی

برمی‌گردد، توضیح می‌دهد: دولت و رسانه‌ها باید قبل از ایجاد شغل، ابتدا فرهنگ کارآفرینی را ترویج کنند تا تعریف شغل فقط به کار کردن در ادارات و پشت میز نشینی ختم نشود؛ همچنین دولت آینده باید به آمایش سرزمینی برای مقابله با بیکاری توجه کند، یعنی مثلاً گاه دیده می‌شود در برخی استان‌های شمالی، صنایع پتروشیمی افتتاح می‌شود، در حالی که شغل متناسب با امکانات این استان‌ها برای اشتغال جوانان این منطقه، قاعدتاً صنعت شیلات است.

مداحی با اشاره به این که باید از کارفرماها حمایت شود و نباید به آنها به دید ظالم نگاه شود، خاطر نشان می‌کند: در اقتصاد فعلی ایران، ما از تولیدکننده‌ها عوارض مختلفی می‌گیریم، اما در عوض، دلال‌ها هیچ عوارضی پرداخت نمی‌کنند، حال معلوم است که در چنین شرایطی باید با ضعف بخش تولید، گسترش واسطه‌گری، رشد واردات و افزایش بیکاری مواجه باشیم.

وی یادآور می‌شود: نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری باید به مردم وعده‌های واقعی بدهند و مثلاً ما حساب کردیم که اگر هر شغلی حداقل به ۳۰ میلیون تومان سرمایه‌نیاز داشته باشد، ایجاد سه میلیون شغل در هر سال، از کل بودجه دولت بیشتر می‌شود.

■ بیکاری، حلقه مهم آسیب‌های اجتماعی

تاریخ جوامع مختلف نشان داده است که آسیب‌های اجتماعی با سطح اقتصادی مردم، رابطه مستقیم دارد و در جامعه‌ای که آمار بیکاری افزایش می‌یابد، معمولاً بزهکاری هم با بیکاری در جامعه ترکیب می‌شود.

هادی معتمدی، روانپزشک و کارشناس آسیب‌های اجتماعی در گفت‌وگو با جام‌جم می‌گوید: بیکاری یکی از حلقه‌های مهم زنجیره آسیب‌های اجتماعی است که می‌تواند آسیب‌های اجتماعی دیگری را با خود به دنبال بیاورد.

وی می‌افزاید: مادر تعریف آسیب‌های اجتماعی به این نتیجه رسیده‌ایم که خیلی نمی‌توان بین آسیب‌های مختلف اجتماعی تفاوت قائل شد و مثلاً شاید به نظر بیاید که عراق می‌کنیم ولی مشاهدات و تجربیات ما نشان داده که بیکاری با طلاق، اعتیاد، افزایش مفاسد اجتماعی، فحشا، بیماری‌های روانی، عصبانیت، پرخاشگری و اختلاف‌های خانوادگی، رابطه مستقیم دارد و همه این آسیب‌های اجتماعی، حلقه‌ای از یک زنجیره به حساب می‌آیند.

با وجود آن که اغلب کارشناسان علم توسعه تأکید می‌کنند که خصوصی سازی و اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی نیز می‌تواند از افزایش آمار بیکاری بکاهد و اشتغال مولد را در کشور تقویت کند، اما طی سال‌های متوالی، معمولاً این اصل مهم با با کندی در اجرا مواجه شده و یا این که به سمت «خودمانی سازی» و رابطه بازی در واگذاری صنایع پیش رفته است؛ به همین دلیل شاید بتوان یکی دیگر از مطالبات جدی مردم از دولت آینده را خصوصی سازی واقعی صنایع تولیدی و توزیعی کشور برای مقابله با مشکل بیکاری دانست.